

حکایتی دز و قاضی

حکایتی دز و قاضی

چاپ کرا له سهر نفقه‌ی محمدآمین عصری خاوه‌نی کتیبخانه‌ی

ترقی له کرکوک

حقوقی چاپ‌لیدانی محفوظه بو محمدآمین عصری هرکی طبعی

بکا قانوناً مسئول نه‌بی « نرخی پنجا ۵۰ فلسه » ۱۳۷۳ هـ ۱۹۵۳ م

بسم الله الرحمن الرحيم

اُگیرهوه که له زهمانی هارون الرشیددا لهشاری بغدادا
پیاویاک بووه زور مسلمانو بهدین ناوی بشر ولقی بشیر بو
اسری قضاوتی بهراستی ویاشی بهجی اُهینا وشه و هموشه و به
عبادتی خدا رای اُبووارد وهو روژی به روژو بو . اهلی بغدادا
زور اعتقاد (باوهر) یان به تدبیری هه بو . به عبادت و خدا
پرستی به نوعی خوی رازاندبووه که هیچ کس نهی اُتوانی
له قصه کردن برامبهری بکات .

شهویک به تنیا له برچرا موتالای حدیثی اُکرد گه یشته
اُو حدیثه که پیغمبر صلی الله تعالی علیه وسلم فرمویتی (احب
الصلوة فی الجنان والبساتین) یعنی حهز له نوێژکردنی ناو باغ

ويستان اُكهم قاضی اُم حدیثه ی پی خوش بو له دل خویا گوتی
 سبه یی من بهم حدیثه معامله اُكهم وایتر له مه و پاش زور
 جار له ناو باغ نویژ اُكهم . له پاش اوهی قدری موتالای کرد
 خهوی هات ویستی کتیبه که ههل بگری و بځه ویت ، له کتیبه
 که دا چاوی به حدیثی کی تر کهوت نوسرا بو (النوم أخ الموت)
 یعنی خه و برای مردنه . قاضی که چاوی به مه کهوت خهوی
 زرا له دلی خویا گوتی شتیک که برامبه ری مردن بکات لازمه
 که انسان له و شته دور بیت . دیسان به موتالای کتیبه که
 مشغول بو وه . ژنی قاضی باغی کی کرد بو و کو هشت خوش
 ویر بو له ریخانه و سابل و ونوشه و گلی رنگا وره رنگ و درختان
 میوه دارو سرو صنوبر و شمشاد و چنار و کاج و عود و عوسج
 به هر چوار اطراف اُوباغه دا سریان گه یشته بو وه که کشیان
 فلك وله هر چوار لاوه آوی و کو کوثر جاری بو که شاعر له
 مدحی اُوباغه فرمویتی . شعر :

پیر بو له گل و لاله ی رنگا وره رنگ

پیر بو له میوه ی تازه و خوشو جوان

بای نسیم له سیه ری درخته کانا

دای خستبو فرشی آوریسمی ایران

او باغه له دهري شاربو و مدتی بو قاضی نه چو بووه ناو او
 باغه . شه ویک له شه وان قاضی خیالی کرد که سبه نینی روژی
 جمعه بو بچیت له ناوی او باغه دا نویژی بیانی بکات و تماشای باغه
 که یش بکا . و حدیثه که ی پیغمبر به جی بهینی .

قاضی غلامی کی هه بو ناوی بختیار بو بانگی کرد کوتی ای بختیار
 بیانی له گیل فجر هه لسه ، گوید ریژه مصری به که زین بکه
 ونی هینه بهر ده رگا اُمه وی نویژی بیانی له باغ بکم غلامه که
 عرضی کرد به سرچاو . له پاشان غلام رویش ت بوایشی خوی
 وقاضی چووه ژوره وه له ناو جیگادا به استراحت خهوت .
 غلام او شه وه له ترسی اوه ی نه و کو خبری نه بیته وه دره ننگ
 هه لسی نه خهوت ، چندی له شه و تی پهری بو نه یزانی چی وه خته
 و چند له شه و پریوه گوید ریژی مصری ی زین کرد و بردیه
 بهر درگای مالی قاضی و بانگی کرد کوتی : قوربان هه لسه اوا
 گوید ریژه کم زین کرده وه له بهر درگایه . قاضی که ده نگی
 غلامی بیست هه لسا نه یزانی چه وه خته تماشای آسمانی کرد له
 بهر اوه مانگه شه و بو وهای یزانی روزه جبهی له بهر کرد مزه ری

نایه سهری و پیه-لاوی هکرده پی سوار بو لهشاری بغداد
رویشته دهره وه روی کرده باغ لهسر ریگای باغه که دا
قبرستانی هه بو که قاضی گهیشته او قبرستانه قضا وای هینا
دزیک له ناو قبره کانا خوی مات کرد بو ، که چاوی کهوت

غلام گوی در بزه مصری زین کرد وقاضی سواری بو
به تنها له شاری بغداد رویشته دهره وه

بِه قاضی و تانیا و به سواری گوید ریژ به ریوه اُهات دوعای
 اُخویند . دزه که شمشیری ههل کیشا وهه لسا سری ریگای
 گرت و بانگی کرد (ای قاضی له جیگای خوت راوسته)
 که قاضی چاوی کهوت به دزه که شمشیری به دسته وه بو
 اندامی لرزی و گوتی تو کی یت : دزه که جوابی دایه وه
 گوتی ، من دزم قاضی گوتی : تو له خدا ناترسی دزی اُ که یت ؟
 دزه که گوتی : ای قاضی له خدا نه ترسانمایه بانگم نه اُ کرد
 شمشیرم اُدا له گردنت . ایستا یا اُبی گوید ریژ له گل لباسه
 کانت بدهی به من و یا خود اُتکوژم . قاضی که اُم قصه یه ی
 بیست دو کهل له سه ری چو وه دهره وه گوتی اُمی بی حیا تو
 هیچ شرم له من نا که ی من قاضی مسلمانانم . دزه که جوابی
 دایه وه گوتی تو شرم بکه و قصه ی بی فائده مکه منیش دزی
 مسلمانانم . مده تیکی زوره به شوین راویکی وهادا اُ گرام
 خوای تعالی توفیقی دام و اتولباسی باش و گوی در ژه وه بوی
 به نصیبی من زو له گوی در ژه که دابهزه و روت به ره وه هرچی
 تو هه ته مالی منه قاضی سری به رز کرده وه بو آسمان و گوتی :
 استغفر الله إلهی تو دانای حالی بندگانی چه گناهیکم هه یه وا

گرفتاری دهستی ثم دزدت کردم اچھا دزدہ کہ گوتی :
لا حول ولا قوۃ إلا باللہ العلی العظیم . اُمہ چی بلاییکہ زو
خوی ومنیش رزگار ناکات .
قاضی کوتی پہاہ مہ کہ قصہ بیکت پی الیم .

دزدہ کہ شمشیری مہل کیشا و گونی ای قاضی لہ جیگای

دزگوتی : هر قصه ييكت ههيه زو بيكه وروت ببهروهه !
 قاضي گوتی : ای پياوی مرد اگرتو دزی نکهیت رزقت
 نابی ؟

دزگوتی : أی بی عقل تو بوچی قرآنت نه خوریندوه
 خدايتعالی له قرآن دا فرمویتی (نحن قسمنا بينهم معيشتهم)
 یعنی هر عبدك به كاريك و پيشه ييك رزقمان بو قسمت كړدوه
 قسمتی منیش اُمهيه كه ترزو له سر اولاغه كه بپينه خواره وه
 وروت بكه مه وه به سلامتی روم بوایشی خوم .

قاضي گوتی پياوی چاك به وازم لی بپينه بروم عبادت بوخوا
 بكه م وبه مرادی خوم بكه م دزگوتی : مرادی من له تو
 حاصل أيت چون بره لات بكه م وواز له قسمتی خوم بپينم .
 قاضي گوتی : ای مردی آزا شرم بكه بی مروت مه به
 پيغمبر صلی الله تعالی عليه وسلم فرمویه تی (الحياء شعبه من الايمان)
 هر کسی شرمی نه بی ایمانی نه .

دزگوتی : ای بی مروت ای تو بوچی شرم ناکه ی وزو
 روت نابيته وه جنابی قاضي ، اُمهيش پيغمبر فرمویه تی كه أليت
 (الحياء مانع الرزق) یعنی حیا مانعی رزقه . ایسته زو روت

بده‌ده و قصه دريژمه که

قاضی گوتی : ای جوان میرد - خ - دایتمالی فرسویه تی
(السارق والسارقة فاقطعوا ايديهما) یعنی دزتان که گرت ده‌ستی
بیرن اگر زن و اگر پیاو بی - دزی حرامه

دزه که جـوابی دایه‌وه گوتی : ای قاضی توش اگر
أتوانی و هابکه . له کتیب‌دا خویندومه حدیثه : اگر کسی
له بر برسی‌یه تی نزدیک هلاکی بیت چشتی مرداره‌وه بو که
حرامه بی‌خوات دروسته و مالی تو له گوشتی مرداره‌وه بو
کتر نیه .

قاضی گوتی : هتا که ی و چند و عظت بو بخونیم و جوابم
بده‌ده‌وه .

در گوتی : لازم بو تو بهم نیوه شه‌وه له مالی خوت نهایی
بایه دهره‌وه . که و ابو مالی تو هین منه ای جنابیی قاضی
چون أتوانم بهره‌لات بگم که به‌سلامتی بروی . اگر چه
اُ که ی له ده‌ست من رزگار بی لباسه کانت و گوید ریژه که
تسلیم به من بکه بوخوت به استراحت برو .

قاضی گوتی : ای مردی آزا شه‌وم لی تیک چو وها حالی بوم

که نریکی روژه نهم زانی نیوه شهوه .
 دزگوټی : جنابی قاضی که وایی تو علمی استیره نازانی که
 حهوت استیره و دوازده برج ونو درجه وشصت دقیقه ههیه
 منزلی مانگک وجیگای استیره کان ناناسی بویه بی وقت له مال
 دهرچوی و دو چاری أم زحمته بویت .

قاضی گوټی : ای جوانمرد پیغمبر صلی الله علیه وسلم فرمویه تی
 (من آمن بالنجوم فقد كفر) یعنی هرکسی ایمان به استیره
 بکات کافر ابدت دزه که جوابی دایه وه گوټی : ای قاضی
 اگر تو انکاری استیره کان بکیت به تحقیق اُبی به کافری
 مطلق . چونکه جبرئیل نو آیتی حقی له بابته استیره کانه وه
 بو پیغمبر هیناوه .

- قاضی گوټی : او نو آیته کامه ته ؟
 دزه که جوابی دایه وه و گوټی :
- (۱) یه کهم : انا زینا السماء بزینة الکواکب
 - (۲) دوهم : ولقد جعلنا فی السماء بروجا .
 - (۳) سی هم : والقمر قدرناه منازل .
 - (۴) چوارم : والقمر والنجوم مسخرات .

(۵) پنجم : فلا أقسم بمواقع النجوم :

(۶) ششم : لتعلموا عدد السنين والحساب .

(۷) هفتم : وبالنجم هم يهتدون .

(۸) هشتم : والشمس تجري لمستقر لها .

(۹) نهم : والسماء ذات البروج .

که و ابو ای جنابی قاضی هر کس انکاری يك حرفی قرآن
بکات کافر ایت اگر تو انکاری ثم نو آیته نا کهیت
بوجی انکاری استیره ا کهیت ؟ ایستا زو لباسه کانت
دابکه نه وقصه ی زیاد مه که ، به سلامتی برو .

قاضی گوئی : ای برای عزیز تو که منجمی کی هینده باشی
بزانه طالعی من چا که یا خود خرابه ؟

دزه که ووتی : پرسیاریکی زور گران ا کهیت . اگر
عاقلی جوابت ا مهیه : تو هینده که ری چاوت له ریگایه که
چی له من ا بری . له کهل ا مه دا که توشی ثم بلایه بویت
هیشتا له من سؤال ا کهیت . تو بزانه قمر له عقرب دایه به
دو درجه و سی دقیقه و حوت ثانیه و مریخ له چوارم دایه
له م و مخته دا دزی وله ریگا خلق روت کردنه وه باشه . فقط

چاك نيه قاضى له مال خـوى يـتـه دره وه . ايتـر زوله گوى
دریژه كه دابهزه ولباسه كات دابكه نه وى يان ده به من به
سلامتى برو بوهر لايك حهز اكه ت .

قاضى گوتى : پياوى چاك به وازم لى بهينه بروم حديثى
بيغمبر صلى الله عليه وسلم به جى بهيم كه فرمويه تى : (حهز
له نويز كردن اكه م له ناو باغو بوستاندا) منيش بوأوه
هاتوم بچم له ناو باغ نويز بكهم .

دز گوتى : كه تو به حديث ايش اكه يت بوچى له م
حديثه بى خبر بويت كه بيغمبر صلى الله عليه وسلم فرمويى :
(الرفيق ثم الطريق) يعنى انسان لازمه رفيقى بى بورىگسا
اگر تو رفيقى يا غلامى له گه لتا ببوايه ده سه لاتم به سرتا
نه أبو وله ژير دستى منا بهم نوعه ذليل وپريشان نه أبويت .
قاضى كه أمهى ييست له دلى خسويا ووتى : خسوز كه
نختيارى خدمتكارم له گال خوم بهينا به .

أجبا دزه كه ووتى : زو دابهزه وروت بهره وه بسوكوى
أچى برو .

قاضى ووتى : اى مردى آزا حضرتى بيغمبر ﷺ فرمويى

(المسم من سلم المسلمون عن يدهم ولسانه) یعنی سلطان
 او کسبیه که مسلمانان له دهست وزیرانی امین بن مکر تو
 مسلمان نیت که ناهیلی بیج طاعت و عبادتی خدایتعالی بکهم؟
 دزه که جوابی دایمیه کوتی : تو رشوت (برتیل) آورنده
 اخوی که بغداد ویران نایت چونکه خوا رحم اُکات
 تو به روز عالم روت ا کهی منیش به شه و وها روت
 اکهم چونکه مجبورم ای نا قاضی من مسلمانم و ایمانم به قرآن
 هیه . و به حدیث معامله ا کهم به لام کچی آموزاییکی خوم
 ماره کردوه ونه یکت دینارم له دستایه ونه له مالدا هیچم هیه
 و دایکی کچه که داوای لباسی بو کینی له من ا کات . هتا امشهو
 بنام برد بو کلامی خدا و تفاؤل کرد قرآنم کرده وه ام آیتهم
 بو هات که افرموی (لیس للانسان الا ماسی) یعنی هیچ
 بو انسان نای به غیری سعی کردن . له ایشی کاری دنیـاـدا
 هروکو خدایتعالی وهای فرمووه له کتبی مشارق الانواردا
 چاوم بهم حدیثه که و تووه که حضرت پیغمبر ﷺ فرمویه تی
 (تسارقون ثغانمون) وله تخته ی رمل دا دیتومه که ام سعاته
 سفر کردن باشه و تماشای تقویم کرد مریخ له چوارم دایه

و مستری له منازل وقر له عقرب دایه دزی وریکا کرتن چاکه
 در حال سلاخیم هه لگرت و بر دزی له مال هاتمه دره وه پازده
 فرسخ به ریدا هاتوم وایی به پازده فرسخ اُجا بگه مه وه مالی
 خوم و چونکه اُم به کوخا لازمه لباسی تازه واولاغیم ییی
 ایستا زو له گو در یژه که دابه زه ولباسه کانت دابکه نه پیسه
 به من به سلامتی بر و رورتر قصه مکه بابه تیغی زامدارت نه کهم
 قاضی گوتی : لا حول ولا قوة إلا بالله العظيم مگر تو
 دیوی که اُونده اذیت وزحتم ادهیی .

دزه که ووتی : ا گر من دیویم تو کافری به دلیلی او
 آیه که خدای تعالی له قرآندا فرمویتی (إنا أرسلنا الشياطين
 علی الکافرين) یعنی دیومان روانه کرد بوسه کافران ای
 حضرت قاضی له تفسیردا خویندومه که زمینی شوره له حضور
 خدایا شکاتی کرد گوتی الهی ای اوهی که پروردگاری
 عالمی ورازقی انس و جنی ام تالی و شوریه چیه له منا
 خلقت کردوه که هیچ کسی نزدیکم ناکه وی و گیا له سر من
 ده رناچی خوم بی به شم و کس نفع له من نابینی . حضرت قاضی
 رب العزة جوابی دایه وه فرموی بوجی شکات اکهی

له سرتو شکر واجبه که تو اوزمینه نیت خلقت بکه م بیت
به جیگا و مسکنی قاضی به کان که به سبی شومی او انه وه بکه و یته
عذاب وه . وه ختی زمین امه ی بیست نالاندی و گریا عرضی کرد
الهی راضی بوم به تقدیری ازلی . ای قاضی احوالی تو امه یه
که بیست . چا کترین قصه اویه که که م و کورت بیت .

✽ ای قاضی زو له گو دریژه که دلهزه با به تیغی زامدارت نه که م ✽

زوبه قسه له حدی بهری

قاضی گوتی ای بی حیا واز بهینه بروم ریگا کهم برده
 دزه که ووتی : توبه من ألیت بی حیا من چی به تو بلیم
 له و روزه که وه تو بوی به قاضی بغدادا همو خلق هاوار
 اکن له بر مکرو حیلای تو خلقی بنا ا به نه بهر خدای تعالی .
 زو روت به ره وه اوا وه خنی سبهینه به .

قاضی گوتی : پیاوی چاک به حورمتم بگره و به حدیثی
 پیغمبر ﷺ معامله بکه که فرمویتی (العلماء ورثة الأنبياء)
 یعنی علما وارثی پیغمبران .

دزه که جوابی دایه وه ووتی : قاضی به کان علمی عالمانیان
 نیه . قاضی تههم زمانه ا گر مردو بینن کفنه کهی ا گر نه وه .
 ای قاضی ا گر تو وارث پیغمبر یدت امنیتش مخصوصی خدام
 به دلیلی ام حدیثه پیغمبر که فرمویتی (اهل القرآن اهل الله)
 یعنی او کسانه ی قرآن اخوینن خاصه ی خدان . من به
 جهوت قرائت قرآن اخوینم به دایمی .

قاضی لی ی پرسی او جهوت قرائته کامه به . دز ووتی به کهم
 ئی اقر نافع . دوهم : قرائتی ابن کثیر . سی هم : قرائتی ابو عمرو

چوارم : قرائتی ابن عامر . پنجم : قرائتی عاصم . ششم : قرائتی حمزه . هفتم : قرائتی کسائی .

قاضی که اُمّی بیست متحیر بو له دلی خویا گوتی نهم دزه چون نهم عامه ی هیه . له پاشان گوتی ای مردی آزا تو که له قرآن وحدیث آگاداری بوچی ظلم له من اُکهی خدای تعالی فرموتی (لعنة الله على القوم الظالمين) لعنتی له ظالمان کردوه . دزه که گوتی : تو ظالمی که شهو به تنیا وبی رفیق له مال هاتویه دهره وه لعنتی خدا بهر تو اُکه وی . ایستا زو گوید ریژ ولباست همو تسلیم بکه . بچو و بو جهنم قصه کردن له اندازه تی بهرری ، سه رمان مه پیشینه .

قاضی ووتی : ای مفسد وازم لی بهینه ریگام بهره لا بکه وبرو . دزه که گوتی : به من اُلیت مفسد ؟ اُخا له سه رم واجب بو له سه ر گوید ریژه که بتخمه خواره وه ولباسه کانت دابکه نم روتت بکه مه وه چونکه ایشی مفسد چاک نابی چونکه خدا فرموتی (ان الله لا یصلح عمل المفسدين) یعنی ایشی مفسدان چاک ناییت . چونکه به من اُلیت مفسد لازم بو

سرم وه کو سیر روتت بکه مه وه گوید ریژ ولباست هرچی
به یه بی بهم .

قاضی ووتی : ای دز خدای تعالی دهرنگک انسان
گری فقط گران ایگری وه کو فرمویتی (ان بطش
رباک لشدید) تو بترسه روژی گرفتار نه بی .

دز گوتی : راسته خدا مهلتی دابه تو هتا . امشه و گرفتار
بیت به دستی من وله قاضی یه تی توبه بکه یت وا ایستامحکم
توی گرت چرنکه خه لک له دستی تو همو هاوار ا کت
وله تاو قاضی یه تی تو روحیان دهر اچیت وبه گریان وه مردنی
تو له خدا طلب ا کت . ایستا زوبه تریکی بیانی یه .

قاضی ووتی : پیای چالک به پیغمبر فرمویتی (ارحم ترحم)
یعنی رحم بکه حتی رحمت پی بکن .

دز ووتی : اگر من رحم به تو بکم خدا رحم به من
ناکات چونیکه پیغمبر ﷺ فرمویتی (من اغان ظالما فسلطه
الله علیه) یعنی هرکسی یاریده ی ظالم بدات خدا او ظالمه
مسلط ا کات به سربیا تو ظالمی به سهر نفسی خوت ورحمت
نیه به کس .

قاضی گوتی: ای جوان مرد تو بهم آیته معامله بکه که خدا فرمویتی (والذین اوتوا العلم درجات) یعنی علما درجه‌ی به‌رزه تو وه کو منی و منیش وه کو توم - و مشهوره (الجنس مع الجنس یمیل) همو کسی و همو شتی میلی له گل هاو جنسی خویا هه یه .

دزه که گوتی: جنابی قاضی من له گل تودا هیچ مناسبتی نه تو قاضی و امام شاری بغدادی صاحب رتبه و مال و جاهی: رشوت و مالی هه تی و ان ووقف اخوی . دو کس بوشکات بینهلالت له هریه کی له و دو کسه نیوه ی حقه که یان ابرری . من بیاویم بی مال و حال و سرگردان به دست جهوری چرخه وه گیروده بووم . زوبه روت بیه‌زه وه دره‌نگه ...

قاضی گوتی: ای جوان هیچ وه ختی بی عقل مقابلی عاقل، نابی خدا فرمویتی (الذین یعلمون والذین لا یعلمون .)

دز ووتی: ای قاضی تو عاقلی و من بی عقلم چونکه پاترده فرسخ ریگا به هزار مشقت ها توم که مقصودم له تو حاصل بی وحتی مقصودم حاصل نه بی ناچه دوواوه تو بی عقلی که ام نیوه شهوت به روژ زانی وه به جاهلی و بی عقلی بوی به

قاضی . خدای تعالی به حکم و قراری تو نابی راضی علمه که ت
 بوتو له ضرر زیاتر هیچ قازانجی نیه اگر تو عالمی بوچی بهم
 حدیثه معاملات نه کرد که فرمویستی (انما الأعمال بالنیات)
 ایتر زو تسلیم ببه

قاضی ووتی : ای جوان مرد هیچ عبادت بوخدا اُکھیت ؟
 دز گوتی : چون عبادت بوخوا نه کم که بهم نیوه شهوه
 توی له شیرین خهو جیا کردوه شهوه و ناردوتی بومن رنج
 به خسار نه بوم ایتر قصه کردن بهسه روت ببه رهوه .

قاضی امجا گوتی : ای مردی آزا تو که اُونده له حدیث
 آگاهداری نازانی حدیثی پیغمبره که اُفرموی (اتقوا
 دعوة المظلومین فانه مقرون بالاجابة وان کان کافراً) یعنی
 بترسه له دوعای مظلومان چونکه زو قبول اُیت . اگر چه
 او مظلومه کافر بیت .

دز ووتی : ای قاضی له حدیثدایه که دوعای چوار کس
 مقبول اُیت یکهم دوعای رعیت له حق پادشاه دوم دوعای
 شیخ و ماموستا له حق مریدان و شاگردان سی هم دوعای
 باو کو دایک له حق اولاد چوارم دوعای غریبان له حق

دراوسی یان . ای قاضی راست بلی له م چوار دوعایه دوعای کامیان
له تو کاری کردوه وچی نوعیک ظلمیکت کردوه که له جزای
او ظلمه دا امشه و بدستی من گرفتار بوی . ایستا زو دابهزه
ولباسه کانت دابکه نه بو هر جیگای اچی بچو وقصه درو
مه که ره وه .

قاضی ووتی : ای جوان وازم لی بهینه اگر خرابه م له حق
بکه ی توش دوچاری خرابه اُبی . اوسا که پشمان بسویت
فائده ی نیه نازانی کسی خرابه له حق یکی بکات او که سه
دوچاری خرابه اُبی .

دز ووتی : ای قاضی أم نصیحت و قصه و وعظه ی تو
بی فائده یه تقدیر وها بووه که امشه و من تو روت بکه مه وه
غیری اُمه که روت بیه وه هیچ چاره وعلاجت نیه .

قاضی گوتی : ای جوان مرد خدایتعالی قدرتی هیه که تو
بیهینیه سر ریگای راست و وازم لی بهینی له قرآندا فرمویه تی
(بمحو الله ما یشاء ویثبت وعنده أم الكتاب) یعنی خدایتعالی
قدرتی هیه که حکمی که کردویه تی محوی بکاته وه و به نوعیکی
تری بگیری .

دز گوتی : بلی راسته اُما حضرتی پیغمبر فرمویتی (من
 قلم بما هو کائن بینا) یعنی اوهی که قلم له روژی اول دا
 نویسیویه تی نا گورری. ایت زیاتر قصه مه که له گوید ریژه که
 دابهزه خوت روت بکه ره وه و به دستی مبارکی خوت
 لباسه کانت بده به من و برو اوا نه زیکی بیانی به

قاضی گوتی : ای جوان مرد اُم کارهی تو بی برکته .
 دز گوتی : وه خنی برکتی نابی که به اسراف خرجی
 بکه من هرچی که دهستم بکه وی به قدر احتیاجی خوم
 صرفی اُکم بو اوهی بره کتی باقی بی ..

قاضی گوتی : باشه تو هر چیم هه به لیم اُستینی منیش
 رجات لی ئه کهم لطف بکه له گیل من وه ره هتا بهر درگای
 باغه که له وی اُجا دا اُبه زم به رضای خوم گوید ریژ و لباسه کهم
 تسلیمت اُکم .

دزه که گوتی : ای قاضی اُته وی به فیل و حيله بمبهینه
 بهر قاپی باغه که هاوار بکه یت باغه وانه که یت بمگری
 ویاخود اُوسا من له ترسا فرار بکهم وله چنگی من رزگار بی
 من له گل تو چوت دیم . زو روت به ره وه من له تو

زور زان—ترم .

قاضی گوتی : عهد بی سویندت بو أخوم له نزیکی باغه که
دابه زم وروت ببه مه وه وهیچ هاوار نه کهم گویدریژو لباسه
کانم یت بدهم .

دز ووتی : ای قاضی خدای تعالی له قرآندا فرمویه تی
(ولا تلقوا بأیدیکم الی التهلکة) یعنی بدهستی -خوتان مکه ونه
هلا که ته وه . من له گل تو که هاتم له بهر درگای باغه که
باغه وانه کان خبردار ابن وهمویان یاریدت آدن و أمـگرت
وگوریسی آخه نه گردنم وبه ناو شاری بغداد أمـگیرن
وامخه نه زندانه وه . خریکی گرفتاری أم دردهم بکه ؟ أم
قصانه فائده ی نیه . چاره ت آوه یه زو گویدریژو لباسه کانت
بده ی بهمن ایتر قصه نه که ی بوخوت بروی .

قاضی که أم قصانه ی له دز یت زور دامامو و متحیر بو
جوابی ندایه وه سه ری شور کرد وفکری کرده وه .

دزه که تماشای کرد قاضی مات بو وه وقصه نا کا ، چو وه
پیشه وه قاضی له سه ر گویدریژو که دا گرت وکلاوو
میزه ره که ی له سه ر دا که ند وپی گوت : قاضی زو بدهستی

خوت لباسه کانت دابکه نه وپیده به من .

أعجا قاضی نا علاج لباسه کانی دا که ند ودای به دزه که
تنها کراسو دهر پی که ی له بردا مایه وه . دزه که به قاضی ی
گوت له ابن عباس ائیسگیر نه وه که پیغمبر ﷺ فرمویتی
(القمیصین القمیص لیس له حلاوة الايمان) یعنی صاحبی
دو کراس شیرینی ایمانی نیه که و ابو ای قاضی تو له مال وه
چندقات لباسی تری هیه ؟ زو کراسو دهر پی که یشت دابکه نه
وپیده به من لازمه .

قاضی گوتی : ای بی انصاف روتم مکه ره وه من نویژ
اکم .

دز گوتی ای قاضی (رسول ﷺ) فرمویتی (صلوة العریان
جائز) یعنی بهرونی نویژ کردب دروسته .

قاضی ناچار بو کراسه که ی دا که ند ودای به دزه که .
دزه که گوتی : ای قاضی زو در پی که ش دابکه نه بدهری
هتا بهم شیره زامار نه بویت .

قاضی ووتی : ای بی انصاف عیم دهر مه خه دهر پی که کم
لی مه ستینه .

دز ووتی : ای قاضی بوچی تو او مسئله بهت نه بیست ووه
که حکیمی هه به خبریان دای گوتیان دوینی شهو دز چوژده

دزه که قاضی له گویدریژ دا گرت وکلاوو میزهره کهی
له سهر داکه ند

مالی ایوه . حکیمه که گوتی . خدایا او دزه کوینخا مال
نه بونی گوتیان ای حکیم چون ائی به کوینخا . حکیم گوتی
اگر کوینخا بوبی گسکی له ماله که ادا . اءجا ای قاضی من
اول جار عرضی توم کرد ائم به کوینخا کهم و زور هرچیت

ههیه هینی منه . دربی کهشت دابکه قاضی . هتا کو بیم
من له تو راضی ای جنابی قاضی درنگه زو دای بکه نه .
قاضی ایترا نا علاج دربی کهی دا کهند ودای به دزه که
له پاشان دزه که چاوی به پی لاوه کانی قاضی کهوت دره ننگه
که وشه کانیدشت دابکه نه لم قصانه دابون دزه که چاوی به
آنـگوستیله ییک کهوت له دستی قاضی دابو گوتی ای قاضی چه
مذهبیکت ههیه ؟ قاضی گوتی : له سر مذهبی شافعیم .

دزه که ووتی : بویه آنـگوستیله کهت کردو وه ته دستی
چه پ . دای بکه نه بیده به من بیکه مه دستی راستم چونـکه من
دوازده مذهبم ههیه . أم یادگاری تو له دستمدا بیت وهیچ
وهختی له فـکرم ناچیت . وتوش چاوت له هرکسی بی
آنـگوستیلهی له دهستا ههنی من ا کهر مه فـکرت .

قاضی نا چار اموستیله کهی دا کهند دایه دستی دز بر گوتی
(أنت للمفسر وأنت المخبر وأنت المنجم وأنت المهندس وأنت
العالم وأنت الواعظ وأنت الساحر وأنت الحافظ وأنت الشاعر
وأنت الشجاع وأنت المبارز وأنت السارق لا بارك الله عليك)
یعنی خدایتعالی رحمت پی نه کات ومبارکت نه بی چونـکا

رحمت به من نه کرد . خلاصه قاضی به روتی و پی خاوسی
به دلیکی پر درده و روی کرده دزه که گوتی : چونکه امانت
گشت له منت سهند یاخوا بی برکت بیت .

دزه که گوتی : یعنی له شه صت گهز میزه ری تو يك
کراسی منی تیا نابیت . اُمهی گسوت ولباسه کان قاضی له بهر
کرد و سوار ی گوید ریژه که بو آوزه ننگی لی دا هینایه رقص

دزه که قاضی روت کرد و گهله و گونی و دهك
کوله گه ده ر کهوت

وسا و گوتی : ای قاضی مالی تو حلاله و چونکه کهوتونه

ستی من حلال تر ایت . دیسان ووژیک اُبی به چاو
 پی که ورتنی تو مشرف بم . حال حاضر به دوعا .
 قاضی گوئی (لا حول ولا قوة إلا بالله العلی العظيم) اُجا
 قاضی که ررایه وه بو مالی خوی وه ختی رویشته وه ژنو مالی
 وپیاوه کانی چاویان پی کهوت روت و قوت و پی خاوسه

قاضي وها روت قوت گهله گن ودهر پی خاوس
 گهشته ماله وه ژن و منداله کانی زور ترسایان
 وغمبار بون و گپرستن

وعاجزو غمباره نه گوید ریژ ونه لباسی و وکراسی و دهر پی وعصاو
 کهوشی ههیه تمجیان کرد چون لباس و میزه رو اسبایان
 هینا له بهریان کرد وله ناو شاری بغداد دهنگ بلاو بووه وه
 که شهو له ریگای باغ دزیک قاضی روت کرد وه ته وه
 پیاوه گه وره کان و اشراف همو چون بو دیده نی قاضی ، قاضی
 سر گذشته ی خوی و دزه که به تـواوی بوی گیرانه وه
 له وشاره دا شاعریک هه بو که أم خبره ی دزو قاضی بیسب
 احوالی اوانی کرد بو به شعر گوتهوی :

هاته سر ریگام دزیک بی پیر عاقل و زیره ک عالم و زور ژیر
 گوید ریژه که ولباسی لیم سه ند دلیلی پیم گوت آزانه و خیر
 شمشیر تیژی به دسته وه بو زبانی تیژتر له همو شمشیر
 تصادف له مجلس قاضی دا أم شعرانه یان آخویشده وه و قاضی
 باسی دزه که ی وقصه کانی اکرده .

قاضی غلامیکی هه بو چوبو دره وه پیاویکی دی جل و بهرگی
 قاضی له بهر کرد وه و سواری گوید ریژه که یشی بو وه
 وله بهر درگا راوستا وه غلام چاوی بهم پیاوه کهوت زوتر سا
 چونکه زور سامدار بو زو چو وه ماله وه و گنوتی جنسابی

قاضي پياويڪ وا له بهر قايي سواړي گوي دريڙه كهي تويه
ولباسه كاني توي له بردايه وكتيبيكي به دسته وويه اليت ايشم
به قاضي هه يه . قاضي كه اُمهي بيست گوتي يا خوا
بوايمه خير بي وبو دژمنان شر بي . زو درگاي حه وشه
محكم داخن ومه هيلن بيته ژوره وه كتيبي نه بو هرچيم هه بو
به آيت و حديث له مني سه ند ايستا كتيبي هيناوه ابي
چي بكات . كه قاضي اُم قصانه ي كرد له نا كامه وه دزه كه هاته
ژوره وه بي سلام كردن چوله لاي سه روي قاضي يه وه دانيدشت
قاضي گوتي : اي بي ادب به بي رخصت بو چي هاتويه
مالي ايمه وله برچي سلام نا كه يت ؟ نازاني من قاضي شاري
بغدادم وچوت له ژور منه وه دانشتي .

دزه كه گوتي اي قاضي سلام له سي جيگا اُكري : اول
له ترس و خوف دا : من له تو هيچ ترس و خوفم نيه . دوهم :
بو طمع .. من هيچ طمعم به تو نيه ورياييت نا كه م . سي هم :
قاضي اسلام نيه و تو دوري له مسلماني وه كو شاعر اليت .
دردت گرانه نا گات به درمان عمرت تي پهرې نه گه يه سامان
بوي به امام وپيشه واو قاضي بوچي هر نه بوي توبه مسلمان

قاضی جوابی دایه‌ود گوتی : من خوم به مسلمانان ازانم
 و معاشم حلاله دزه که گوتی : ایوه رشوت و سود اخون
 و کرده‌وی باستان اُمه‌یه هرلای گویدریژیک مردار بیت‌وه
 آلین اُمه بودعا گویان جائزه . قاضی لهم قصه‌یه رنگی
 تیک‌چو وزور ترس‌ا گوتی :
 ای شیخی گه‌وره به خیرهای سرچاو له کویه‌وه تشریف

﴿ دزه که هاته بومالی قاضی ورویش له زور گشتیان دانست و سندن ﴾
 ﴿ نویسی له سر هزار دینار ﴾

هاتوه ایشتی چیه ؟

دزه که گوتی : تو له وانه مپرسه ، بهلام امر و تماشای اُم
کتیبه اُم اکر دله حاشیه ی اُم کتیبه دا چاوم پی که وت نوسرا بو
که تو . کوری خدمتکاریکی منی .

قاضی گوت به چی اُمه اثبات اُکھی .

دزه که گوتی : روایت اُکبات له باوکی من و باو کم له با پیرم
بیدستویه تی وراسته له زمانه ی پشودا که با پیری با پرت
خدمتکاری خانه زادی ایه بون . قاضی که بیستی ناوی باو کو
با پیری بیان کرد زور ترسا وره ننگی سپی بو و کو داری بی
له رزی و گوتی : ای شیخ فاضل مراد و مقصودی تو چی به ؟

دزه که گوتی : مقصودی من اُمه یه که به دلیلی حدیثی
پیغمبر بته کهم به بنده ی خوم و اُم مقام قاضی یه تی به له تو
بستیم و هرچی له زیر دستی تودایه لیت و هر بگرم ،
و اولاده کانت هو بفروشم و قیمنه که یان و هر بگرم گذرانی
بی بکم .

قاضی له دلی خویا گوتی و او بلا اُمه چی مصیبتی بو
نوشی بوم چون اُم بلایه دفع بکم اُمجا قاضی زور گریا

وله دزه که پاره‌ایه وه گوتی یا شیخ رجایه لهم شاره دارسوا
وبدناوم مه که . داوا وطلبی هرچی اُ کهیت بفرمو به روح
منت پاره اُتده می .

دزه که گوتی : ای قاضی قصریکم کریوه به هزار دینار
وله پاره به یکدینارم بیع داوه نوصدو نهودو نودیناری
له سرم ماوه اُم پاره بهم له تو اوی بدهری .

قاضی گوتی : یا شیخ زور باشه ایسته به دهستی مبارکی
خوت سندی بینوسه صلح بکهین من او پاره ی قصره اُدم
به تو . دزه که دستی دایه قلم وکاغذ به دستی خوی سندی
صلحی نوی گه وره کافی شار وعلمان همو بون به شاه—
موریان کرد که له وه پاش ایتر هیچ ادعاییک له قاضی نه کات
اُجا قاضی نا علاج بو او مقداره پاره بهی تسلیم به دزه که
کرد وگوتی ای جوان له خدا بترسه من طاقی اُوم نیسه
همو روژی اُذیت وآزارم بدهیت دزه که قبولی کرد ههلسا
بروات . قاضی به ژنه کهی خوی گوت لازمه نان وطمع
دهر ضراردی اُم دزه بدهین هتا له مهولا نانو نمکی ایچی له بهر
چاوپیت ، وایتر رحمان به دات ژنه که گوتی باشه ناردی

مریشکیان بوسور کُرد له گال طه-امی خوش ... قاضی
 گوتی یا شیخ له رفیقی کردنی تو علم و دینی من زیاد اُیت
 حهز اُکه م صهریکی به دلیکی آسوده به پیکه وه نان بخوین
 دزه که عرض قاضی کُرد زور به جی به انتظاریان کُردنی
 قاضی چو وه لایان سفره ی داخست بریانی مریشک و طعامی
 خوش بویان دانا . قاضی له دلی خو یا گوتی وا باشه به دزه که
 بلیم مریشکه که تو بهش بکه اُگر موافق بهشی نه کُرد
 ته ریقی بکه مه . به دزه که ی گوت یا شیخ حقی تویه بهشی
 بکه یت . دزه که دستی دریش کُرد مریشکه که ی پارچه کُرد
 سره که ی له برده می قاضی دانا ومله قوته که ی دا به ژنی قاضی
 وهر دو باله که ی دا به دو کورره که ی قاضی باقی به که ی
 له برده می خو یا دانا گوتی بسم الله : بخون . قاضی گوتی ای
 غدار من گوتم وه کویه ک به حقانیت بهشی بکه اُمه چون
 بهش کردنیکه کُردت ؟

دزه که گوتی : له پيشا سهره که ی بو تو دام نا چون که
 تو گه وره و سردار یت . ومله قوته که ی دام به ژنه کت
 چون که او به تو تریکپتره . وهر دو باله که ی دام به دو

کوره کهت چونکه دو قول و بالی تون و باقی یه که بوخوم

بهش کردنی دزه که گوشتی مریشک به حقانیت له سهر

سفره‌ی طعامی قاضی

چونکه میوانم قاضی متحیر و سرسام بو جیوابی نه‌دایه‌وه

دستپاژ کرد به نان خواردن که لی بونه‌وه قاضی به دزه که‌ی

گوت : یا شیخ دو حامان بوبکه دزه که دهستی بهرز کرد
و گوتی یا خدا خانویکی ترم کریوه به چل آلتون نیو آلتونم
داوه سیونو آلتون و نیوی له سهرم ماوه قاضی أم یاره یه شم
بداتی و کچه که ی به من نکاح بکات له و خانوه رابنیشین
هتا من و قاضی بیدمان چاک بی . أمجا دزه که دستی هینا به
سهر و روی خویا گوتی آمین .

قاضی ووتی : لا حول ولا قوة إلا بالله العلي العظيم . ایتر
تو مقصودت چی یه ؟

دزه که گوتی مقصودم أمه یه که یدست

قاضی ووتی : تو چشتیک هه یه ییکه . له ماله وه حهوت
میلکه مریشکات هه یه وایمه پینج که سین اگر توأم
هیلکانه به بی شکاندن به ایمه بهشت کرد هه رچیت اوی
یدت نه دهم .

ناردی هیلکه کانیا ن هینا دزه که زور فکری کرده وه
نه ی زانی چون بهشی بکات معطل بو به هیچ نوعی عقلی نه ی برری .
أمجا ژنی قاضی چوه پیدشه وه گونی بوچی بهشی نا که ی ؟
دزه که گوتی : من نازانم چون بهشی بکه م . معطل ماوم

ژنی قاضی جوابی دایه وه گوتی : وا اقراره کرد نازانی بهشی بکهی تو شرط بکه هرچی له قاضیت سندوهه بیده یته وه من أم هیلکانه وکویک لو تان بهشی بکه من وبی شکاندن .

دزه که فکری کرده وه له دلی خویا گوتی : من بهم همو عقل و تدبیر و حیلله یه وه نه م توانی بهشی بکه من أم ژنه چون اُتوانی بهشی بکات . دزه که راضی بو ورویشته همو لباس و اشیا ی قاضی له گیل گوید ریژه مصرعیه که هینای و باره کهیشی که له قاضی سندوبوی دای نا و دایانه دست نیاویک به شرطی اوه اُگر ژنی قاضی هیلکه کانی وه کویک بهبی شکاندن لی بهش کردن أم باره و اشیا و گوید ریژه ی تسلیم به ژنی قاضی بکات و اُگر نه ی توانی بهشی بکات گوید ریژه و اشیا و باره که بوذر بیت و کچی قاضیش به دزه که نکاح بکه ن بیجگه له مانه پنجا آلتونی سور دیسان قاضی به دزه که بدات وها شرطیان کرد هر دو طرف قبولی کرد .

اُمجا ژنی قاضی هیلکه کانی هل گرت یلک هیلکه ی دا به دزه که ویلک هیلکه ی دا به قاضی و به هر دو کوره که ی یکی یلک هیلکه ی دا و سی هیلکه ی بوخسوی دانا و گوتی

(بسم الله) بی خون .
 دزه که گوتی : ای ضعیفه بوچی بهراستی وه کویك
 بهشت نه کرد .

بهش کردنی ژنی قاضی (هیلکه کان) وه کویك وبی شکاندن
 ژنی قاضی گوتی : من بهراستی وحقانیت بهشم کردوه
 وهمو پیاویکی عاقل وزیرهك پهسهندی اُکات . ایوه پیاون

هریه کی دوهیلکی گونتان هیه له گیل أم یك هیلکویه اُبی
 بهسی هیلکه رمن ژنم هیچم نیه سی هیلکه کم بوخوم دانا
 که اُمه راسته وه کویک مساوی بوین .
 دزه که ایترا هیچ قصه ی پی نه کرا هناسه ییکی ساردی هل کیشا
 گویدریژ واشیا ولباس وباره که ی همو تسلیمی ژنی قاضی نه کرد
 وزور سویندی خوارد ولعنتی له خوی کرد که هتا ماوه له گل
 ژنان صحبت نه کات . وهه تاله (دنیا) دابو که چاوی به ژن
 اُکھوت وهر آچهرخاند وسه یری ژنانی نه اُکرد ...
 ورویشته له مرگه وتیکا بو به مجهور حتی آخر عمری خدمتی
 مزگه وتی کرد ...

✽ به عنایتی خوا اُم حکایه ته شیرینه ته واو بو ✽

٤. بو آگاهداری

بهم زووانه حکایتی و گالته گه پی ملای مشهور دهر ته چی
زور خوشه و گشت حکایه ته کانی هر پی که نینه . مطالعه کردنی
أم کتیه شیرینه به همو خوینده واران کورد زبان توصیه
أکهین وهشتا رسمی نایابی تیدایه نرخی (سیصد فلسه)
أمانهش له ژیر چاپه :

سهر گزشتی کورره که چهل

تہم حکایه ته سهر گزشتی کورره کچه لیک شوانه .
ناوی به حسنه کچهل مشهوره له حیاتی خوی چی به سهر
هاتوو و چی کردوو ، و زور قصه ی عجیب و غتیکی هه به
هر کسی بیخونی ته وه له پی که نین خوی ناگری بهم زووانه دهر
أچی وبه همو خوینده واری لازم ته بی انتظاری بکهن

حکایتی پشله و مشک

أم حکایه ته خوشه به نظم کراوته کوردی . له ناوی
رسمیکی ره نگدار هه به و زور عبرت آمیزه . به هم
خوینده واران توصیه ی أکهین .